

עין משפט
גד מצוה

בד א ב ג
מיי פיד מהל' יבוס הלכה כח סגג
עשין פנ טושע'ע אה"ע
סימן קטט טעף מר:
בה ד ה מיי שם הלכה יח טושע'ע שם טעף טו:

בו ר מיי פ"ב מהל' שקלים הלכה י:
בז ז מיי פ"ו מהלכות גימ' הנחירה הלכה ג סגג עשין קסד:
בח ח ט י מיי פ"ג מהלכות שפיכת עשור הלכה ז סגג לאוין
סט טושע'ע א"ח סימן תריד טעף ג:
בב ב מיי פ"ד מהלכות יבוס הלכה יט:

גליון הש"ם

תוס' ד"ה ודקתני וכו'
ומדקתני עד שיהבוננו.
ע"י נמשכות מהרע"ל ח"ב
סימן יח נארכות:
ד"ה ואנעלך וכו' מכאן א"ר"ת וכו'.
ע"י רל"ס:
תירומה פ"ה חמשים:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ואילו יצמה דחלו' **(לה)** מו"מ, וז"ב ג'י רש"י מניח:
(ב) תוס' ד"ה ודקתני מנא בעי טוניה כו' דמדקתני:

תוספות ישנים

סנדל
התפור בפשתן און חולצין בו.
וכן הלכה שצריך שיהא תפור מעור ולא ממשחה:

תוס' חד מקמאי

לעילאי וקאי תתאי מעל אמר רחמנא ולא מעל דמעל [לא צריכא] דקדושתיה ושליופתיה לתתאי וקאי עילאה חליצה בעינן והא איכא או דלמא גלוי כרעא בעינן והא ליכא ומי איכא כה"ג אין דחזויה רבנן לאמימר דנפק בחמשה זוזי מוקי בשוקא מכאן למרנן שאין לחלוץ הנעל ע"ג בתי שוקיים דמעל דמעל הוא דהא אמר הכה דנין מנעלים זה על גב זה ה"ל עילאה מעל דמעל ואע"פ שיש לבעל דא לחלוץ ולומר שאני הכה דשניהם מנעלים והכלב הו"ל עילאה מעל דמעל אבל בתי שוקיים דלאו מנעל נינהו דאנפילא של בגד הוא ולא מנעל איקרי לא מקרי המנעל (שלהן) שפליהן מעל דמעל [מ"מ] מה לי אם התחתון מנעל מה לי אינו מנעל מ"מ מעל דמעל הוא.
ותראה דצריך להחמיר משום דמספקא לן אי גלויי כרעא בעינן לכן טוב להחמיר דבדו שלא לחלוץ על בתי שוקיים.
ואע"ז דאמר גבי קב הקיטע דמחופה עור כשר ולא מקרי מעל דמעל הותם חד מנעל הוא וחד מנא הוא אבל הכא תרי מני נינהו ויש סיוע בהא ממה שפרש"י סנדל התפור

קב: מצות חליצה פרק שנים עשר יבמות

וְיָמִי אִיכָא כַּה־ג.
וּלְאִתּ דַּפּ' בַּהֶמָּה הַמִּקְשָׁה (חולצין ע. שם)
שואל הש"ס בלעתו חולדה בבת אחת וכן הדביק צ' רחמים זה בזה וּלְאִיכ מאי קאמר הכא ומי איכא כה"ג ואר"י דודאי פשיטא ליה שיכול להיות אלא מיבעיא ליה ומי הו"א חליצה כה"ג הלא אין דרך בני אדם לעולל בו ומשני דדרך הוא

דחזויה רבנן לרבי יהודה כו':

וּדְקַתְנִי תַנָּא בְּעֵי כּוּוּנָה בּוֹ.

^(ט) * ומדקתני עד

שימכונו שניהם כאחד משמע דבעינן שנדע שהם מתכוונין לחליצה:

סַנְדַּלְה
התפור בפשתן.
רב סבירא ליה כרצנן דפלוגי אר' מאיר דפליג אקב הקיטע ועוממיהו משום דבעינן תחש אכל ר"מ לא מנריך אלא מידי דמגין:

ואנעלך
תחש. * מכאן אר"ת

שצריך שיהיה מנעל

מעור בזהמה טהורה דתחש כתיב ואין נראה כי אין להקפיד אם חלץ במנעל בזהמה טמאה:
מֵאִי
מעל רגלָו ששע מנינה שְׁלוּפִי הוא.
וּלְאִתּ והא איזטרין מעל להכשיר שוק לחליצה כדאמרין לקמן (דף קג.) וי"ל דל"כ ה"מ למכתב (בעל) מרגלו מאי מעל ש"מ תרמי:
אֵלָּא
ש"מ **כֵּאֵן**
באנפילי"א שר עור.
הוה מני לפלוגי דדידה ולמימני לא יטייל אדם באנפיליא של עור אלא נקט מנא דבר ההווה דרגילות הוא לטייל בקורדקסין:
בִּקְבֵּב
הקיטע.
תימה מיון דכשר לחליצה אם כן עמיד להילוכא ואם כן אמאי לא טמא מדרס בלא כתימין ויש לומר דאין עשוי כל כך להילוכא שיהא טמא מדרס ומ"מ ראוי לחלוץ דלא גרע מסנדל דעגודת כוכבים וסנדל דבי דינא כדאמר לקמן (דף קד.) וקד.:
צין

ליראיו ויחלצם בשכר יראיו
*ועצמותיך יחליץ ואמר רבי אלעזר זו מעולה שבברכות ואמר רבא ורוזי גרמי אין משמעי הכי ומשמעי הכי דהכא אי ס"ד זרוזי הוא א"כ לכתוב רחמנא וחליצה נעלו ברגלו אי כתב רחמנא ברגלו ה"א ברגלו אין בשוקו לא כתב רחמנא מעל רגלו דאפילו בשוקו א"כ לכתוב רחמנא במעל רגלו מאי מעל רגלו ש"מ מישלף הוא אמר ליה ההוא מינא לר"ג עמא דחליץ ליה מריה מיניה דכתיב *בצאנם ובבקרם ילכו לבקש את ה' ולא ימצאו חליץ מהם אמר ליה שוטה מי כתיב ח' חליץ להם חליץ מהם כתיב ואילו יבמה דחלצו ^(ה) לה אחין מידי מששא אית ביה:
באנפיליא חליצתה פסולה כו':
למימרא דאנפיליא לאו מנעל הוא ותנן נמי^(ה) יאין התורם נכנס לא בפרגוד חפות ולא באנפיליא ואין צריך לומר במנעל וסנדל ולפי שאין נכנסין במנעל וסנדל לעזרה ורמיניהו יאחד מנעל וסנדל ואנפיליא לא יטייל בהן לא מבית לבית ולא ממטה למטה אמר אבבי ^(ו) דאית ביה כתיתי ומשום תענוג אמר ליה רבא ומשום תענוג בלא מנעל ביום הכפורים מי אסירי והא ^(ז) רבה בר רב הונא כ"ריך סודרא אכרעיה ונפיק אלא אמר רבא לא קשיאי כֵּאֵן באנפיליא של עור כֵּאֵן באנפיליא של בגד ה"נ מסתברא דאי לא תימא הכי קשיא יום הכפורים איום הכפורים דתניא לא יטייל אדם בקורדקסין בתוך ביתו אבל מטייל הוא באנפילין בתוך ביתו אלא לאו ש"מ כֵּאֵן באנפיליא של עור כֵּאֵן באנפיליא של בגד ש"מ תניא כוותיה דרבא כ־חליצה במנעל הנפרם שחופה את רוב הרגל בסנדל הנפחת שמקבל את רוב הרגל בסנדל של שעם ושל סיב בקב הקיטע במוק בסמיכת הרגלים באנפיליא של עור והחולצת מן הגדול בין

ומכניס לתוכו:
^(ח) **סמיכות**
פידים.
שעושה לידיו צמים של עור מפני שמכניסם צטיט

מוקי.
קלשונ"ש קשים הם וכן בלשון ערבי קורין למנעלים אלמו"ק:
הא חזינן דחלצה חיישינן.
דלמא חליצה היא לפוסלה עליהן ואע"ג דלא נתכוונו לחליצת מנאה:
ואיכא דאמרי.
אין ודאי טעמא דלא חזינן דחלצה הא חזינן דחלצה חיישינן דלמא נתכוונו ומיפסלא עלייהו:
הספור בפסחן.
שתפור בתוכו בגד פשתן כעין שמופרצין בתוכו לצדין פלטרס"ש.
ל"א התפור בפשתן שתפור במשיחה כעין שלנו:
אין חולצין בו.
דבעינן כוליה דעור דכתיב ואנעלך תחש אלמא לא קרי ליה נעל עד שיהא כולו של עור:
מידי אחרינא.
עור בזהמה אחרת או סנדל:
תריסותיו.
רצועותיו:
של שער.
מנופה של עזים:
קורקא:
זרוזי היא.
שנוטלתו מע"ג קרקע ומנעילתו כרגלו:
והכניס יחלץ עני בעניו.
כלומר יחרנו ויתן לו כח.
ומשני הכא נמי שלופי הוא וה"ק בשכר עניו שכפר עליו בצייו יחלצנו ויילינו מדינה של גיהנם:
ויחלצם.
קס"ד זרוזי הוא שיחליפו כח:
אפי' בשוקו.
אם נחתך רגלו:
ה"ג א"כ **נאסוב במעל רגלו מאי מעל רגלו ש"מ שלופי הוא:**
ה"ג שוטה מי כתיב חלץ להם סנדל מהם כתיב הוא קיבל חליצה מהם ואילו יצמה דחלצי מינה אחין שהיבם קיבל הימנה מידי מששא אית ביה:
אין הסורס.
את הלשכה נכנס לתרוס:
לא צפרגוד חפופ.
חלוק שיש בו אימרא שלא יחשדוהו לומר בתוך האימרא החביא כספים וחזרו במס' יומא (דף עו.) שלא יוליא ידו מתחת חפת חלוקו:
ולא באנפיליא.
נמי משום חשד:
ואין לריך לומר מנעל וסנדל.
דכלאו חשד נמי אסור דכתיב (ישעיה א.) מי בקש זאת מידכם כגווס חלרי.
ומדקתני אין לריך לומר כו' מכלל דאנפיליא לאו בכלל מנעל:
לא יטייל צפן.
ציוס הכפורים דהויא נעילת סנדל:
כפיתין.
תמיכות דקות של מטיין ועור רך ומשום מענוג ולאו משום דמיהוי נעילה:
הכי גרסינן **אלא אמר רבא לא קשא כו'.**
מתני' דתירומת^(ה) הלשכה באנפיליא של בגד דלאו מגין הוי ולא הוי נעל ולגבי עזרה נמי ליכא ציוון דאין דרך להכניסה צטיט והא דיוס הכפורים בשל עור:
עור:
מנעלים דקיס שנועלין תחת מנעלים בעיס להגין מן המים ונקראים אונדרשרוך בלשון אשכנז:
הנפרס.
לשון לא תפרומו (ויקרא י') ושריך פרימה במנעל ופחיתה וקיבול שריך בסנדל:
שעם וגמי.
קשה הוא ומגין הוא:
צבב הקיטע.
שנקטעה רגלו עושה כמין דפוס רגל ויש בה צית קיבול קטן ומכניס שם ראש שוקו ואין נסמך עליו והוא קרוי קב ולמשענת הליכה יש לו אשקינ"א קשורה בשוקיו ומשענת ידיו שקורין קרוק"א:
צמוק.
קילצו"ן של לצד קשה ומגין:
בסמיכת הרגלים.
מי שמהלך צדידו וגורר את רגליו עושה להם סמיכה של עץ או של עור וסומך עליהן וגורר את רגליו:
קב

ומי איכא כי האי גוונא אין דחזויה רבנן לרב יהודה דנפק בחמשא ^(ה) זוזי מוקי לשוקא אמר רב יהודה אמר רב *יבמה שהגרילה בין האחין מותרת לינשא לאחד מן האחין ואין חוששין שמוא חליצה סנדל לאחד מהן טעמא דלא חזינן הא חזינן חיישינן והא תניא ^(ז) בין שנתכוון הוא ולא נתכוונה היא בין שנתכוונה היא ולא נתכוון הוא חליצתה פסולה עד שיתכוונו שניהם כאחד הכי קאמר אע"ג דחזינן אין חוששין שמוא כוונו ואיכא דאמרי כ־טעמא דלא חזינן הא חזינן חוששין ודקא תנא בעי כוונה י'הני מילי לאישתרווי לעלמא אבל לאחין מיפסלא אמר רב יהודה אמר רב יסנדל התפור בפשתן אין חולצין בו שנאמר י'ואנעלך תחש ואימא תחש אין מידי אחרינא לא ^זנעל נעל ריבה אי נעל נעל ריבה אפי' כל מילי נמי אם כן תחש מאי אהני ליה בעא מיניה רבי אלעזר מרב הוא של עור ותריסיותיו של שער מהו יאמר ליה מו לא קרינן ביה ואנעלך תחש אי הכי כולו של שער נמי ההוא ^קקרא מקרי אמר ליה רב כהנא לשמואל ממואי דהאי ^זוחליצה נעלו מעל רגלו מישלף הוא דכתיב י'וחלצו את האבנים אשר בהן הנגע וימא זרוזי הוא דכתיב ^ההחלצו מאתכם אנשים לצבא התם נמי שלופי מביחא לקרבא והכתיב י'חליץ עני בעניו בשכר עניו יחלצו מדינה של גיהנם אלא דכתיב י'חונה מלאך ה' סביב

יחלצם מדינה של גיהנם אלא הא דכתיב *ועצמותיך יחליץ ואמר רבי אלעזר זו מעולה שבברכות ואמר רבא ורוזי גרמי אין משמעי הכי ומשמעי הכי דהכא אי ס"ד זרוזי הוא א"כ לכתוב רחמנא וחליצה נעלו ברגלו אי כתב רחמנא ברגלו ה"א ברגלו אין בשוקו לא כתב רחמנא מעל רגלו דאפילו בשוקו א"כ לכתוב רחמנא במעל רגלו מאי מעל רגלו ש"מ מישלף הוא אמר ליה ההוא מינא לר"ג עמא דחליץ ליה מריה מיניה דכתיב *בצאנם ובבקרם ילכו לבקש את ה' ולא ימצאו חליץ מהם אמר ליה שוטה מי כתיב ח' חליץ להם חליץ מהם כתיב ואילו יבמה דחלצו ^(ה) לה אחין מידי מששא אית ביה:
באנפיליא חליצתה פסולה כו':
למימרא דאנפיליא לאו מנעל הוא ותנן נמי^(ה) יאין התורם נכנס לא בפרגוד חפות ולא באנפיליא ואין צריך לומר במנעל וסנדל ולפי שאין נכנסין במנעל וסנדל לעזרה ורמיניהו יאחד מנעל וסנדל ואנפיליא לא יטייל בהן לא מבית לבית ולא ממטה למטה אמר אבבי ^(ו) דאית ביה כתיתי ומשום תענוג אמר ליה רבא ומשום תענוג בלא מנעל ביום הכפורים מי אסירי והא ^(ז) רבה בר רב הונא כ"ריך סודרא אכרעיה ונפיק אלא אמר רבא לא קשיאי כֵּאֵן באנפיליא של עור כֵּאֵן באנפיליא של בגד ה"נ מסתברא דאי לא תימא הכי קשיא יום הכפורים איום הכפורים דתניא לא יטייל אדם בקורדקסין בתוך ביתו אבל מטייל הוא באנפילין בתוך ביתו אלא לאו ש"מ כֵּאֵן באנפיליא של עור כֵּאֵן באנפיליא של בגד ש"מ תניא כוותיה דרבא כ־חליצה במנעל הנפרם שחופה את רוב הרגל בסנדל הנפחת שמקבל את רוב הרגל בסנדל של שעם ושל סיב בקב הקיטע במוק בסמיכת הרגלים באנפיליא של עור והחולצת מן הגדול בין

חליץ.
דהמורא אמרה ומלגה נעלו מעל רגלו ולא מתחת לרגלו (סורק כה).
פרט
לבעלי קבין.
כשתמו רגליהם נמנו קב קטן בסוף שוקו ומעמיס בו מטיין סוף שוקו עליו (חגיגה ג.)
מי שמתוך רגלו צפרק נלשון סמוך לשוקו וסוקין קב מקבל כמימין וטמן שוקו לתוכו וקורין אשקנז"א,
שפטור מן הראיה דאין לו רגל (שוכין יט.)
עד ארעא נחית.
שארן בה אלא פרק עליון הממורה עם השוק,
אכל למטה אין בה פרק אלא מעטס קף הרגל הוא (שם).
לישנא מעליא.
שמוטה ודרך ימין הדעת לספר בלשון נקיס (פסחים ג.)
עד כאן שייר לעמוד הבא.

מסורת הש"ם

(א) פירוש זונות,
(ב) [מוספ' פ"ב לקמן קו.],
(ג) פירוש קרקא הוא כעין מנעל ויש לו שם בפ"ע ע"י צמוקין ויסקף,
(ד) ס"א חללו לו,
(ה) [שקלים פ"ג מ"ב ושם לא מנא באנפיליא וכן הך ואין לריך לומר במנעל וסנדל לפי שאין נכנסין וכו' ליחא שם ולפיכך נראה דל"ל ונחיל נמי וכו' והא ברייתא^(א) (י) יומא עמ';
(ו) [שם, ח] ודתרומת כש"ש,
(ז) שריך לקמן קג.

תורה אור השלם

- ואליבשר רמקה ואנעלך תחש ואחבשרך בשש ואבשר משי: יחזקאל טו י
- ונגשה יבמותו אליו לעניי הזקנים והלצה נעלו מעל רגלו והקרה בפניו וענתה ואמרה כבה יצשה לאיש אשר לא יבנה את בית אחיו: דברים כח ט
- ונקרא שמו בישראל בית הלוצין תעל: דברים כה י
- וצעה הבהן וחלצו את האבנים אשר בהן והנגע והשליכו אתהן אל מותן לעיר אל מקום טמא: ויקרא יד מ
- וידבר משה אל הקם לאמר החלצו מאתכם אנשים לצבא ויהיו על מדון לתת נקמת ה' במדבר: לא ג
- והלוצין יבני בגניו ויגל בלחץ אונם: איוב לו טו
- חנה מלאך ה' קיבב ליראיו ויחלצם: תהלים לד ח
- ונקח ה' תמיד והשביע בצחצחות נפשך ועצמתך: וזלוצ ויהיך כגן רוה ובמוצא מים אשר לא יבובו ממיה: ישעיהו נח יא
- בצאנם ובבקרם ילכו לבקש את ה' ולא ימצאו חליץ מהם: הוישה ה ו

לעזי רש"י

- קלשונ"ש [קלצונ"ש]. נעלי בד.
- פלטריא ש [פילטריש]. לבדים (מעצם של לבד). אונדרשרוך. נעלי-תחתית (בגרמנית).
- אשקינ"א [אישקנ"א]. קב (לרגלים).
- קרוק"א [קרוצ"א]. משיחה. קילצו"ן [קלצו"ן]. נעלי בד.

מוסף רש"י

דאית ביה כתיתי.
חמיות בגדים קטנות שהם נוחות לו לסמוך שוקו עליהם (יחזק עח.).
שייר לעמוד הבא.
הקיטע.
שנקטעה רגלו, יוצא **קבב** שלו.
דמנעל דדידה הוא, י' יוסי אוסר.
דלאו מכשתי הוא (שבת טו.)
קסבר לאו מנעל הוא הויאל ואיטו שוה כלל (יחזק עח.) למדחסייה.
לשון לחץ (יעלי חב.)
דמסגי על ליחאת דכרעיה לא

כשתמו רגליהם נמנו קב קטן בסוף שוקו ומעמיס בו מטיין וסומך סוף שוקו עליו (חגיגה ג.)
מי שמתוך רגלו צפרק נלשון סמוך לשוקו וסוקין קב מקבל כמימין וטמן שוקו לתוכו וקורין אשקנז"א,
שפטור מן הראיה דאין לו רגל (שוכין יט.)
עד ארעא נחית.
שארן בה אלא פרק עליון הממורה עם השוק,
אכל למטה אין בה פרק אלא מעטס קף הרגל הוא (שם).
לישנא מעליא.
שמוטה ודרך ימין הדעת

^[1] לפיטו הגירסא לסיפך גירסא במנעל הנפרס ובסופא הנפחת